

De passive.

Da bladet «Valdres» gjentatte ganger har funnet å måtte nekte meg spalteplass for nedenstående (også noen andre artikler) og da jeg mener at det kun er de forholdsvis få som har lest Langelands og Harsems utmerkede bøker som har kjennskap til endel av det jeg her anfører og som bevirket at så mange i god tro meldte seg inn i «Nasjonal Samling», — så tillater jeg meg å meddele disse kunngjøringer, uttalelser og vedtak på denne måte i håp om at forræderstemplet blir visket ut på de uskyldige passive medlemmer, som har vært utsatt for en slik skammelig behandling.

Jeg unnlater ikke å opplyse at hverken jeg eller noen av mine pårørende har tilhørt noen NS-organisasjon.

Straks tyskerne kom inn i landet meldte en mengde av landets verste utskudd seg til tysk tjeneste — anslagsvis 160 000.

Det var disse som var de virkelige landssvikere og kunne idømmes straff inntil på livstid etter vår gyldige straffelov.

Alle som ikke fortsatt vil fordømme uskyldige landsmenn må her slå en tykk strek — sette et tydelig skille mellom *landssvikere* og *skikkelige folk*.

*

Den 16. mai 1941 sendte Direktoratet for Norsk Arbeidsformidling et skriv til alle landets *fylkesmenn*, — *arbeidskontorene* og *ombudsmenn* hvori det ble innskjerpet at NS-medlemmer ikke måtte forbigås eller på annen måte motarbeides, de står *tilsluttet landets eneste lovlige parti*.

Den 3. desember 1940 kunngjorde ekspedisjonssjef, (nå fylkesmann) Platou på justisdepartementets — og dermed på regjeringens vegne at intet var i veien for at endog dommere og offiserer kunne melde seg inn som medlemmer i NS. Dommereden var ikke til hinder herfor. Samtidig skrev ekspedisjonssjefen til samtlige fylkesmenn med anmodning om å gi landets dommere denne beskjed. Brevene sluttet slik:

«Departementet har funnet det riktig å gjøre dommerne bekjent med disse uttalelser for at de dommere, som ønsker å slutte seg til NS ikke skal bli hindret i dette av misforståelser m. h. t. det løfte en slik beslutning vil kreve av dem.»

18. september 1940 gikk Stortinget med på at 5 NS-menn skulle bli medlemmer av Riksrådet. Hermed ga selve Stortinget tilkjenne at NS ikke kunne være *landssvikere*.

Dommerforeningens styre meddelte 30. oktober 1940 at det var en helt frivillig sak om medlemmene ville melde seg inn i NS.

Sakførerforeningens hovedstyre sa det samme til sine medlemmer.

Biskop Berggrav meddelte det samme til biskoper og prester, og oss andre.

Hvis medlemskap i NS mentes å være straffbart så måtte samtlige ovennevnte jurister både frarådet og hindret innmeldelser i NS. — Alle visste at straffelovens § 139 rammer dem som unnlater å anmelde eller avverge en forbrytelse som de har erholdt pålitelig kunnskap om er i gjære.

Juristen Platou visste også at straffelovens § 140 setter fengselsstraff inntil 8 år for den som — offentlig forleder eller tilskynder *iverksettelse av straffbare handlinger*.

Det var i tillit til forsikringer fra aller høyeste hold — nemlig regjeringens justisdepartement, — ovennevnte Stortingsvedtak — uttalelser fra dommer- og sakførerforeningens hovedstyre samt fra kirkens primas, biskop Berggrav — at ititusenvis (60 000) meldte seg inn i NS, som offentlig opplyst var *landets eneste lovlige parti*.

«Nasjonal Samling» utmerkede program, — (som samtlige øvrige politiske partier etter krigen brukte som norm for sitt «fellesprogram» — og som påbød sine medlemmer å arbeide for et sterkt forsvar, bidro også til at gode patrioter sluttet seg til «Nasjonal Samling».

Da man ved ovennevnte kunngjøringer hadde satt innmeldelsene i sving, gikk vår Londonregjering i gang med i dølgsmål å lage de overflødige straffeanordninger hvorved nettopp de medlemmer, som var narret inn i NS, skulle straffes for dette medlemskap.

Anordningene var ikke rettsgyldige. Ifølge Grunnlovens § 17 har Kongen kun rett til å gi midlertidige anordninger som angår Handel-, Næringsveie, Toll og Politi.

Enhver lov skal være kunngjort på handlingstiden. Borgerne skal vite hva de har å rette seg etter, skriver professor Skeie.

Men denne lov ble først kunngjort flere år etter handlingstiden, — Terje Wold — en av anordningens fedre

— skrev i august 1948 i flere aviser at anordningene ikke ble kunngjort før etter krigen, fordi Heimefronten hadde frarådet det av frykt for repressalier fra tyskerne.

Scharffenberg sa i et foredrag (ref. i Vaart Land 25. oktober 1948):

«De menn som før krigen eller i 1940 ved sin handling eller mangel på handling ikke viste seg voksne til å se klart eller bære det ansvar som var pålagt dem, skulle trekke seg tilbake fra den politiske arena.» Han fant det klart at de ikke hadde evne til å lede landets politikk. Videre sier han: «Jeg har en mistanke om at de menn, som hadde ansvaret for begivenhetene i 1940 søker gjennom landssvikoppgjøret å *rette folkets hevnfølelse mot de såkalte landssvikere og gjøre dem til folkets syndebukker.*»

Allerede 24. desember 1947 skrev han i Morgenbladet: «Rettsoppgjøret er ensidig, det rammer bare den tapende part, men den regjering og det parti som har skylden for 1940, har hittil gått fri.

Delvis har den fanatiske forfølgelse hatt til hensikt å lede oppmerksomheten bort fra spørsmålet om skylden for at ulykken og skammen rammet Norge.»

Den kjente h.r.advokat Kluge, som var Milorg-sjef i Stavanger, skriver: *Det er ikke noe rettsoppgjør i det hele tatt, men en forfølgelse av minoriteten for å avlede oppmerksomheten fra egne begåtte feil.*»

Stortingsmann Moseid sa (uimotsagt) i Tinget: *Ingen skulle vært straffet for landssvik, som ikke kunne dømmes etter våre uomtvistelige lover som har vært enslydende fortolket i mer enn 40 år.*

Samfunnet er ikke tjent med at mennesker, som ikke har fortjent det, får landsvikstemplet på seg.»

Professor dr. jur. Skeie skriver i sin brosjyre «Landssvik»: Blir en kjent skyldig etter anordningene av 1944 er han gjort æreløs for resten av livet. *Han blir fradømt det vesentligste av sine midler, — utelukket fra retten til selvstendig erverv og faktisk også rett til arbeid i andres tjeneste, og vanæren rammer tillike hans pårørende. — Vi har aldri i vår historie hatt en sådan rettsløshet.*»

O.r.sakfører Ueland skrev i Stavanger Aftenblad m. fl.: «Mitt arbeid som forsvarer i landssviksaker har ført meg opp i så megen urett og bunnløs ulykke at jeg tror ikke folk vet hvor megen sorg og ulykke oppgjøret har ført med seg, — hvor mange uskyldige er rammet, — hvor mye urett er begått. Jeg kjenner en familie hvor 6 personer i fortvilelse begikk selvmord. — Det er gått en bølge av fortvilelse og selvmord over landet. De som har hatt anledning til å få det hele i normalt gjenge igjen har sviktet sin oppgave. — Jeg tenker her på geistligheten og pressen. — Det er så mye mer beklagelig — som de det går ut over ikke har fått anledning til å forsvare seg. — Pressen har fråstet i ref. om mishandling, tortur og alt det gale som landssvikene har gjort. — Dette kunne vært forståelig, hvis man samtidig hadde satt et skille mellom de NS-folkene som har begått handlingene — og de uskyldige NS-folkene, men dette er aldri blitt gjort,» skriver Ueland.

Noe av det tristeste ved landssvikoppgjøret er at det her — som så ofte ellers — går verst ut over småkårsfolk.

De av justisdepartementets landssvikavdeling innhentede yrkesoppgaver viser at omlag halvparten av fangene er arbeidere — lønsmottakere. — Disse hadde i tillit til forannevnte forsikringer meldt seg inn i NS.

Mange oppfattet kunngjøringen som et ønske fra regjeringen om å styrke dette lille forsvarsvennlige NS-parti, som kunne bli til god hjelp når tyskerne skulle drives ut igjen.

Disse småkårsfolk hadde ikke råd til å engasjere en dyktig og dyr advokat som forsvarer. Heller ikke hadde de bekjentskaper blant de store gutta som kunne hjelpe dem.

I fengslet behøver ikke den velsituerte å ha bekymring for sin familie. Den fattige plages derimot ved tanken på familien, som går hjemme og fryser og svelt, — særlig på sine unger som hundses — skjønt det eneste de kan bebreides er uforsiktighet i valg av far — som er blitt stemplet som landsforræder.

Det var disse småkårsfolk som ved sin stemme hadde hjulpet de menn inn i storting og regjering, som dannet det dårligste storting vi har hatt, og en regjering som iflg. Langeland — har verdensrekord for uduelighet.

Nå ofres disse uskyldige mennesker for at disse udueligheter, som brakte ulykken over vårt land, — kan gå fri.

Nygårdsvoldregjeringen som laget de rettsugyldige anordninger med ti års rettighetstap synes å ha manglet evne til å forstå at de tusener, som i byene etter soningen sattes på gata — uten eksistensmidler — og uten rett til å arbeide og skaffe seg fortjeneste — ikke i ti år kan gå nakne, uten hus — og at ti år mellom to måltider er noe for lenge.

Det har forbausert meg at de menn og aviser som gir seg ut for å ivareta småkårsfolkets interesser, men har favorisert det parti som brakte disse og alle andre i ulykke — nå er de som mest hatefullt forfølger disse uskyldig straffede, og vi som forsøker å tale disses sak, nektes spalteplass.

Selve mesteren sa (Joh. kap. 8): «Den av eder, som er uten synd, kaste første stenen på henne.» — Det ble den gang ikke kastet noen sten.

Jeg mener at de som er de ivrigste — både redaktører og andre — til nå å stene sine medmennesker, og er de mest hatefulle til å forfølge de passive medlemmer av Nasjonal Samling, som ikke kan dømmes etter gyldig norsk lov for noen som helst lovstridig handling, — disse forfølgere må snarest stryke en setning i sitt Fader-Vår, som stiller visse betingelser for at de selv kan få forlatelse for sin skyld.

Hvis de ikke gjør det, så kommer hykleriet til å ta aldeles overhånd.

Oslo, september 1949.

O. Hedalen.